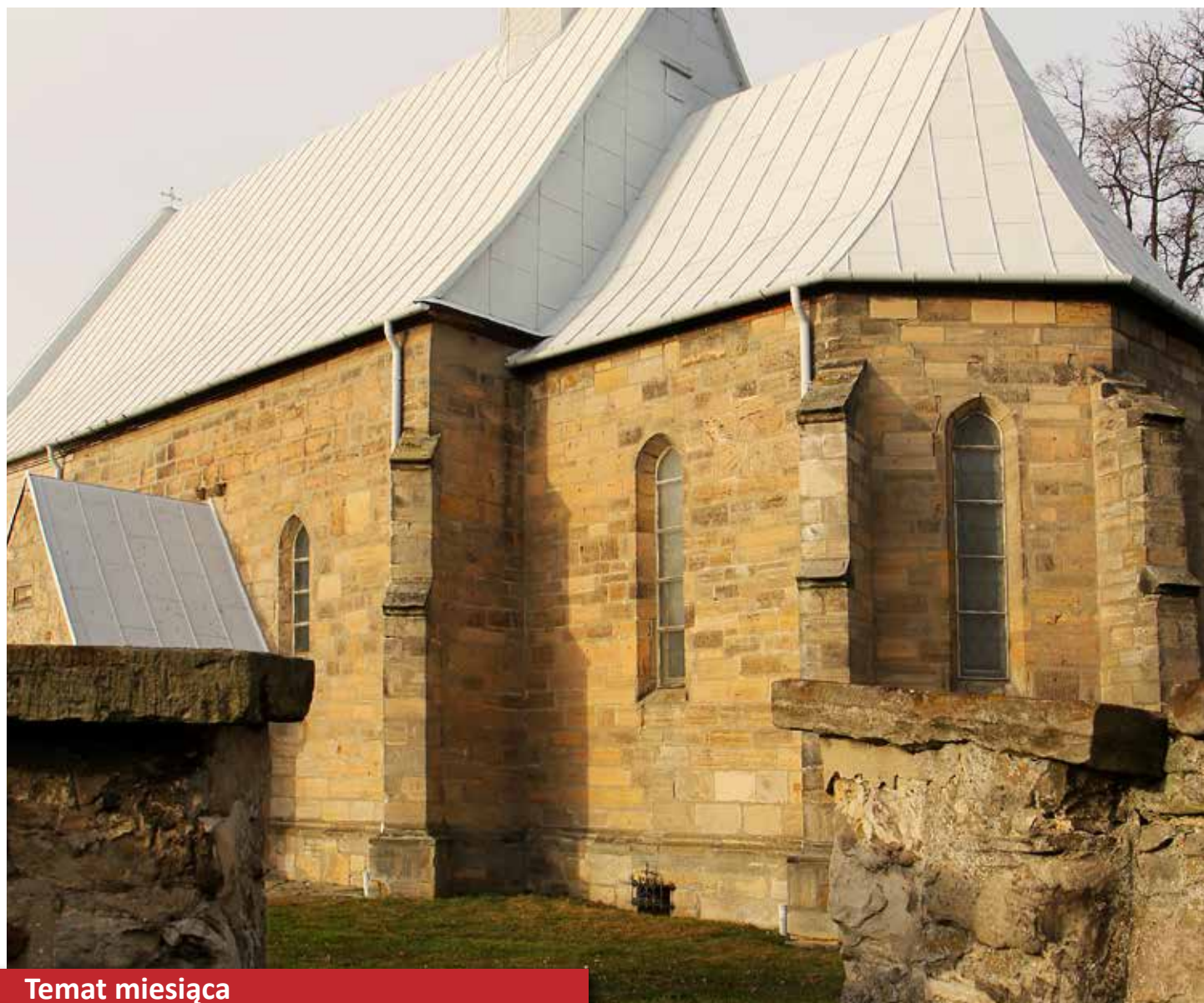

WĘDROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI

• MIESIĘCZNIK ŚWIĘTOKRZYSKIEGO URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO W KIELCACH •

Temat miesiąca

Kielecki Wrzesień

Wojewódzkie obchody

Dzień Weterana

Rządowe wsparcie

Pieniądze dla samorządów

W numerze

Zatrzymane w kadrze	2
Przegląd wydarzeń	3
Kielecki Wrzesień	4
Dzień Weterana	6
Patriotyczne środy z Niepodległą	7
W trosce o uśmiech	7
Sto lat polityki społecznej	8
Inwestycje dla bezpieczeństwa	8
Wsparcie dla samorządów	9
Pomoc dla rolników	9
Ludzie naszego regionu	10
Świętokrzyska duma	10
Rubryki sprzed lat	11
Wędrowcowe smaki	12
Palcem po mapie.....	12

Fotofelieton

„Welcome To The Machine” (Pink Floyd “Wish You Were Here”, 1975).

Zatrzymane w kadrze

Piękna panorama Sandomierza na fotografii wykonanej w 1872 roku. Widzimy najważniejsze zabytki miasta, począwszy od dawnego królewskiego zamku i kościoła św. Jakuba po Bramę Opatowską. Do dziś, na szczęście, ogólny

widok sandomierskiej starówki niewiele się zmienił. Nikt jednak nie powie, że to „fotograficzne ujęcie” sprzed blisko 150 lat nie wzbudza nostalgicznych uczuć. Fotografia pochodzi ze zbiorów Biblioteki Narodowej / Polona. [JK]

Wydawca: Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach
Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce
tel. 41 344 29 56, fax 41 344 48 32
www.kielce.uw.gov.pl
e-mail: wojewoda@kielce.uw.gov.pl

Na okładce: Gotycki kościół w Ptkanowie niedaleko Opatowa.
Miesięcznik redaguje Biuro Prasowe Wojewody
tel. 41 342 12 32
ISSN 2392-3393
Skład i łamanie: Drukarnia Laser-Graf, Płock, tel. 664-434-122

Przegląd wydarzeń

Prezydent RP Andrzej Duda odwiedził Targi Kielce, gdzie odbywał się XXVI Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego. W spotkaniu uczestniczyła wojewoda Agata Wojtyszek. Najnowocześniejsze rozwiązania obronne prezentowało w tym roku ponad 600 wystawców z wielu krajów. Podczas wizyty prezydent odwiedził m.in. stoiska Polskiej Grupy Zbrojeniowej oraz Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia. Dzień wcześniej targi otworzył minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak.

Wystawę „25 lat Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w Polsce” otworzyli w Kielcach wojewoda Agata Wojtyszek oraz wiceminister spraw zagranicznych Piotr Wawrzyk. Autorem okolicznościowej ekspozycji, którą przez ponad tydzień prezentowano w holu Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, jest Magdalena Małczyńska-Umeda z warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Wystawa stanowi graficzną ilustrację ćwierćwiecza obecności Polski w strasburskim systemie ochrony praw człowieka.

Wiceminister rodziny, pracy i polityki społecznej Elżbieta Bojanowska oraz wojewoda Agata Wojtyszek wzięły udział w uroczystym otwarciu Klubu Senior+ w Kielcach. Placówka przy ul. Krzemionkowej powstała w ramach zadania publicznego realizowanego przez gminę Kielce. Zapewni ona osobom, które ukończyły sześćdziesiąty rok życia wsparcie oraz szeroką ofertę aktywizacyjną i prozdrowotną obejmującą edukację, a także aktywność społeczną, ruchową czy kulturalną.

W 79. rocznicę agresji sowieckiej na Polskę wojewoda Agata Wojtyszek wzięła udział w uroczystościach patriotycznych przy Pomniku Sybiraków na Cmentarzu Starym w Kielcach. Uczestnicy złożyli także kwiaty przed pomnikiem katyńskim na Cmentarzu Partyzanckim. W Kościele Garnizonowym odprawiono mszę świętą w intencji pomordowanych na Wschodzie. 17 września 1939 r., na mocy paktu Ribbentrop-Mołotow, armia sowiecka przekroczyła granicę Polski. Tysiące aresztowanych Polaków, m.in. żołnierzy i policjantów, zamordowano w Katyniu, Charkowie i innych miejscach kaźni.

Wojewoda Agata Wojtyszek wzięła udział w uroczystości podpisania umów w ramach programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej. Gościem spotkania w Stąporkowie była wiceminister cyfryzacji Wanda Buk. Umowy zawarte zostały między przedstawicielami świętokrzyskich szkół oraz reprezentantami Państwowego Instytutu Badawczego NASK. Ogólnopolska Sieć Edukacyjna to program publicznej sieci telekomunikacyjnej dającej szkołom dostęp do szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego internetu.

Wojewoda Agata Wojtyszek uczestniczyła w Pierwszym Ogólnopolskim Święcie Wdzięczni Polskiej Wsi zorganizowanym przez premiera Mateusza Morawieckiego. Spotkanie odbyło się u stóp Wzgórza Kościelnego w gminie Wąwolnica (województwo lubelskie). Celem przedsięwzięcia było podziękowanie polskim rolnikom za ich trud oraz ciężką, codzienną pracę. Uroczystość zorganizowano po raz pierwszy w jubileuszowym roku stulecia odzyskania przez nasz kraj niepodległości.

Kielecki Wrzesień

„Szum w górze wzmógł się niespodziewanie. Zwar-
te stado samolotów zawróciło na sygnał, zatoczyło
krąg, załopotało. Dreszcz przerażenia przypadł do ziemi.
Groza powiała ulicami. I runęły w dół niezliczone pociski.

Zajęta przez okupanta siedziba urzędu wojewódzkiego (fot. Narodowe Archiwum Cyfrowe)

Trzaskliwe łoskoty padły na ulice i place. Rwały się bomby rozjaśniając nocną pomrokę. Już w gruzach leżał niedokończony kościół św. Krzyża. Z pięknego gmachu województwa, katedry, seminarium i całego szeregu sąsiednich domów pozostały tylko zgłiszcz...

„. Takie opisy niemieckiego nalotu bombowego na Kielce znajdziemy w „Gazecie Kieleckiej” z roku... 1928. Ów futurystyczny tekst był, w zamierzeniu autora, pochwałą działalności Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, której skuteczność ocali wiele ludzkich istnień. Opisujący atak na stolicę województwa - choć w rzeczywistości nikt w to wtedy nie wierzył - miał odbyć się dziesięć lat później. Autor artykułu, niestety, niewiele się pomylił. Warkot silników niemieckich samolotów kielczanie usłyszeli już rankiem 1 września 1939 roku.

Hitlerowscy lotnicy za pierwsze cele obrali sobie koszary na Bukówce, lotnisko w Masłowie oraz ujęcie wody w Białogonie. Nad Kielcami przelatywały także eskadry niemieckich bombowców, które atakowały miejsca przepraw koło Sandomierza. Wszelkie spekulacje dotyczące wojskowych działań rozwinęło Polskie Radio już o godz. 5.45 podając oficjalny komunikat o napaści Niemiec i wybuchu wojny. Powszechną mobilizację wojskową Prezydent RP ogłosił 30 sierpnia. Wywołało to zrozumiałe poruszenie oraz oczywiste obawy, choć część Polaków przyjmowała powołanie do wojska nawet z pewnym zadowoleniem, twierdząc – jak pisze prof. Stanisław Meducki – „że w wypadku napaści rozprawimy się z wrogiem za krzywdy doznane w ciągu dziejów”. Nastroje takie panowały początkowo i wśród mieszkańców Kielc, którzy dodatkowo mieli poczucie bezpieczeństwa z powodu stacjonujących tu żołnierzy 4. Pułku Piechoty Legionów oraz 2. Pułku Artylerii Lekkiej Legionów. Zgodnie z rozkazami, 27 sierpnia wojsko opuściło koszary i zostało

skierowane w wyznaczone rejon. Warto przy tym wspomnieć, że kieleccy „Czwartacy” stanowili trzon tak dzielnie się broniącej załogi Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte. W marcu 1939 r. służbę nad Bałtykiem objęło 82 naszych żołnierzy dowodzonych przez por. Leona Pajaka. Obrona przeciwlotnicza Kielc była niewielka, jej stanowiska umieszczono w kilku punktach miasta, w tym w miejscach ważnych dla przemysłu wojennego: Fabryce Granat oraz Hucie Ludwików. Pierwszego dnia wojny udało się jednak zestrzelić niemiecki samolot. Obronę przed nalotami wroga prowadzili pozostali w mieście żołnierze z 4. pułku piechoty i 2. pułku artylerii, a dowództwo nad nimi objął wiceprezydent Kielc, kpt. rezerwy Bronisław Dorobczyński. Za obronę miasta i zapewnienie w nim porządku odpowiadał ppłk Aleksander Idzik. Rozkazał dwóm kompaniom piechoty wymarsz w rejon Słowik - Piekoszków, by tam mogli stawić czoło niemieckim oddziałom. Trzeciego dnia wojny w Kielcach pojawiło się wielu uchodźców: cywili oraz żołnierzy z wycofujących się jednostek. Tego samego dnia do miasta przybył płk Kazimierz Głabisz, wysłannik marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego, który przekazał decyzję Naczelnego Wodza o zaprzestaniu działań związanych z obroną stolicy województwa. Rozkaz brzmiał: „Zebrać niezwłocznie wszystko co się da z garnizonów Radom i Kielce (bez względu na ter-

Okupacyjna „Gazeta Kielecka” z września 1939 r.

miny mobilizacyjne), zamknąć tymi siłami przejścia szosy Kraków – Radom przez Góry Świętokrzyskie i utrzymać je tak długo, aż 12. i 13. Dywizja Piechoty rozwiną się w rejonie Skarżyska. Samych Kielc nie bronić i nie angażować się w walkę na przedpolu Gór Świętokrzyskich, by nie narazić się na otoczenie i odcięcie”. Płk Głabisz objął dowództwo nad oddziałami w Kielcach oraz okolicy i rozpoczął organizowanie osłony rejonu koncentracji południowej Grupy Operacyjnej Armii Odwodowej „Prusy” – przez zamknięcie dróg prowadzących z Kielc na północ w kierunku rejonu Dąbrowa - Maślów - Św. Katarzyna.

Od rana 4 września Niemcy rozpoczęli intensywne bombardowanie Kielc. „Samoloty nadlatywały małymi kluczami bądź pojedynczo, ale bezustannie. Na polecenie Departamentu Uzbrojenia Ministerstwa Spraw Wojskowych, które przywiózł osobiście z Warszawy dyrektor SHL Otmar Kwieciński, przystąpiono do ewakuacji zakładów przemysłowych. Maszyny załadowano na wagony dość sprawnie, lecz podczas nalotów uszkodzone zostały bocznice i stacja kolejowa. Niewiele maszyn udało się wywieźć z Kielc samochodami” – pisze prof. Meducki. Samoloty Luftwaffe utrudniały ruchy polskich wojsk uparczywie bombardując węzły i tory kolejowe. Płk Głabisz zdecydował, że 4 września jego żołnierze opuszczą miasto. Zarządził też ewakuację urzędów państwowych.

Bombowe ataki wzmożyły się 5 września. Ciężko doświadczyły one mieszkańców miasta. Było wiele ofiar – tylko w rejonie dworca kolejowego zginęło i zostało rannych około 80 osób. Hitlerowskie bomby padały także m.in. przy ul. Kościuszki oraz ul. Focha (dzisiejszej Paderewskiego). Rannym pomagały drużyny Czerwonego Krzyża, Służby Przyśposobienia Wojskowego Kobiet oraz harcerki z Harcerskiej Służby Polsce. W Kielcach przestały działać telefony, uszkodzona została sieć elektryczna i wodociągi. Wielu kielczan ogarnęła panika. Niemiecka piechota oraz jednostki zmo-

toryzowane początkowo atakowały Kielce szosą krakowską z kierunku Jędrzejowa. Po napotkaniu oporu w rejonie Słowika, hitlerowskie oddziały skierowały się na drogę Pińczów - Kielce, skąd nastąpiło natarcie. Od strony Częstochowy obroną miasta dowodził płk Wacław Wilniewicz, dowódca rozbitego 74. Pułku Piechoty z 7. Dywizji Piechoty, który bez wiedzy płk. Głabisza zorganizował z oddziałem około 200 żołnierzy obronę tego odcinka. Z dużymi stratami zmuszeni byli oni jednak wycofać się pod silnym ogniem wroga. Walki toczyły się także w rejonie Szydłówka i Dąbrowy, z której nasze ostatnie oddziały odeszły 7 września. Wieczorem 5 września 1939 r. wojska niemieckie wkroczyły do Kielc, nie bronionych przez polskich żołnierzy.

Od początku Niemcy dopuszczali się w Kielcach zbrodni na cywilach. Już 6 września przed magistratem rozstrzelano siedem osób, inne miejsca kaźni pierwszych dni okupacji to Cegielnia, Malików czy pola za Koszarką. Ale był to dopiero początek hitle-

rowskiego terroru. Spośród szanowanych obywateli miasta wzięli około 20 zakładników (wśród nich prezydenta Stefana Artwińskiego), grożąc ich zamordowaniem w przypadku naruszenia przez kielczan porządku ustalonego przez okupanta. Imienne listy zakładników publikowane były na łamach „Gazety Kieleckiej”, wydawanej już pod niemieckim nadzorem. Niemcy zajęli państwowe gmachy, m.in. siedzibę urzędu wojewódzkiego mieszczącą się w dawnym pałacu biskupów krakowskich (ostatnim międzywojennym wojewodą kieleckim był Władysław Dziadosz, pełniący swą funkcję od 1934 r.). Niebawem zabytkowy pałac był już, niestety, świadkiem wizyty Adolfa Hitlera, który przybył do Kielc 10 września w trakcie podróży inspekcyjnej.

Wykorzystano m.in. prace: A. Massalski, S. Meducki „Kielce w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945” (Wrocław 1986), S. Meducki „Wrzesień” w: „Kielce przez stulecia” (Kielce 2014). [JK]

Płk Kazimierz Głabisz (fot. NAC)

Kielecki rynek podczas okupacji (fot. NAC)

Obchody Dnia Weterana

Wojewoda Agata Wojtyszek była gospodarzem uroczystości z okazji Dnia Weterana Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej. W spotkaniu uczestniczył Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk.

Obchody rozpoczęto od złożenia kwiatów przy Pomniku Katyńskim oraz tablicy poświęconej ofiarom bombardowań niemieckich we wrześniu 1939 r. W Kościele Garnizony odbyła się Msza św. w intencji weteranów oraz ich rodzin. Oficjalną część spotkania zorganizowano w Domu Harcerza na Białogonie, gdzie wręczono medale „Pro Bono Poloniae” oraz „Pro Patria” w uznaniu szczególnych zasług w upowszechnianiu wiedzy o historii walk niepodległościowych i krzewieniu wśród społeczeństwa patriotycznych postaw.

– Jesteście wychowawcami młodego pokolenia, jesteście wychowawcami młodych patriotów. Wszyscy uczymy się na Waszym przykładzie, jak odbudować ducha narodu, aby połączyć pokolenia – mówił minister Jan Józef Kasprzyk. Wojewoda Agata Wojtyszek podkreśliła, jak ważne jest kultywowanie historii, jej pielęgnowanie i propagowanie wśród najmłodszych, którym to my musimy przekazać odpowiednie wzorce.

Po oficjalnej części zaproszeni goście wzięli udział w patriotycznym pikniku przy ognisku, gdzie młodzi harcerze mieli okazję porozmawiać m.in. z weteranami, którzy walczyli o niepodległość naszego kraju.

Patriotyczne środy z Niepodległą

Trwa projekt wojewody Agaty Wojtyszek „Niepodległa łączy pokolenia”, w ramach którego w kieleckim kinie Moskwa organizowane są „Patriotyczne środy z Niepodległą”.

Do 7 listopada 2018 r., w każdą środę o godzinie 18, odbywać się będą projekcje filmów o tematyce patriotyczno-historycznej, których celem jest przełamywanie barier międzypokoleniowych oraz krzewienie patriotycznych postaw wśród mieszkańców naszego regionu. Zamyślem pro-

jektu jest udział w seansach filmowych przedstawicieli co najmniej dwóch pokoleń np. wnuczka z babcią czy córki z tatą. Wspólny filmowy wieczór jest wyjątkową okazją do spędzenia wolnego czasu w patriotycznym tonie.

Pierwsza projekcja odbyła się 19 września. Wyświetlono wtedy „Powstanie Warszawskie”. W seansie uczestniczyli zarówno przedstawiciele młodszego, jak i starszego pokolenia. Filmowe propozycje na październik i listopad to:

„Kamienie na szaniec”, „Syberia”, „General Nil”, „Wołyń”, „Wyklęty” oraz „Czarny czwartek. Janek Wiśniewski padł”.

Bezpłatne zaproszenia, które następnie podlegają wymianie w kasie kina na bilet wstępu dostępne są w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, w kasie kina Moskwa oraz w lokalnych mediach. Szczegółowe informacje znaleźć można na stronie urzędu wojewódzkiego www.kielce.uw.gov.pl. Projekt Wojewody Świętokrzyskiego odbywa się w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości.

**Wojewoda Świętokrzyski
Agata Wojtyszek
zaprasza na**

PATRIOTYCZNE ŚRODY z NIEPODLEGŁĄ

„Powstanie Warszawskie”, „Miasto 44”, „Kamienie na szaniec”, „Syberia”, „General Nil”, „Wołyń”, „Wyklęty”, „Czarny czwartek. Janek Wiśniewski padł”.

Bezpłatne seanse filmowe dla całych rodzin
w KAŻDĄ ŚRODĘ,
od 19 września do 7 listopada 2018 r.
godz. 18.00 - KINO MOSKWA (Kielce, ul. Staszica)

*Wspólnie uczymy
stulecie odzyskania niepodległości.
Agata Wojtyszek
Wojewoda Świętokrzyski*

Szczegóły akcji oraz regulamin na stronie
Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego
www.kielce.uw.gov.pl

Zaproszenia dostępne u organizatora
oraz w lokalnych mediach.

Patronat medialny: **TVP3** **tv5** **Radio Kielce** **Radio Włocławek** **Radio Włocławek**

Projekt Wojewody Świętokrzyskiego w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości

W trosce o uśmiech

Dentobus, czyli w pełni wyposażony mobilny gabinet stomatologiczny, od września służy mieszkańcom naszego regionu. Nowoczesny sprzęt przekazała wojewoda Agata Wojtyszek.

Dentobus zapewni opiekę dzieciom przede wszystkim w mniejszych miejscowościach województwa, gdzie nie ma gabinetu stomatologicznego. Został udostępniony nieodpłatnie firmie wybranej w konkursie do udzielania świadczeń opieki zdrowotnej. Dentobus zakupiono na podstawie ustawy o szczególnych rozwiązaniach zapewniających poprawę, jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej przez Ministerstwo Zdrowia. Mobilny gabinet stomatologiczny przekazano Wojewodzie Świętokrzyskiemu na podstawie porozumienia zawartego w grudniu 2017 r.

We wrześniu z usług dentobusu mogli skorzystać m.in. mieszkańcy gmin Daleszyce i Miedziana Góra. W październiku odwiedzi on gminy Górnó, Masłów i Piekoszów.

Szczegółowy harmonogram postojów dentobusu dostępny jest na stronie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego www.kielce.uw.gov.pl (w zakładce „Komunikaty”).

Sto lat polityki społecznej

Wojewoda Agata Wojtyszek była gospodarzem konferencji „Przeszłość - Teraźniejszość - Przyszłość”. Uczestniczyła w niej wiceminister rodziny, pracy i polityki społecznej Elżbieta Bojanowska. Regionalna konferencja odbyła się w ramach jubileuszu stulecia polskiej polityki społecznej.

Podczas spotkania w urzędzie wojewódzkim rozmawiano o zmianach, które w polityce społecznej zaszły na przestrzeni lat. – Wiele dobrego dzieje się w województwie świętokrzyskim w zakresie polityki społecznej, szczególnie w Kielcach,

które są wzorem, w jaki sposób należy tę politykę prowadzić – powiedziała wojewoda Agata Wojtyszek. W dwudziestolecie międzywojennym wiele się wydarzyło pod względem zmian w polityce społecznej, wówczas wydano dekret o ośmiogodzinnym systemie pracy, warunkach pracy, ustawę o spółdzielniach socjalnych oraz nowoczesną, jak na ówczesne czasy ustawę o opiece społecznej. W dwudziestolecie międzywojennym polityka społeczna stała się kołem zamachowym odzyskującego suwerenność państwa. – Nasz rząd również uważa, że polityka społeczna jest kołem zamachowym pol-

skiej gospodarki. Należy przypominać to, co w dwudziestolecie międzywojennym zostało wykonane i co przez 100 lat w polityce społecznej się działo – mówiła wiceminister Elżbieta Bojanowska.

Konferencja została zorganizowana przez Wojewodę Świętokrzyskiego przy współpracy Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej i Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Inwestycje dla bezpieczeństwa

Wojewoda Agata Wojtyszek podpisała umowy i porozumienia z przedstawicielami samorządów i organizacji pozarządowych w ramach programu ograniczenia przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem Bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020.

W 2018 roku projekty, które uzyskały pozytywną rekomendację MSWiA uzyskały łączne dofinansowanie w wysokości ponad 280 tys. zł. Siedmiu beneficjentów programu – gminy: Bieliny, Mirzec, Skarżysko-Kamienna oraz Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat Starachowicki, Stowarzyszenie Aktywności Zawodowej „Passa”, Stowarzyszenie Aktywna Kraina i Radio eM Kielce będzie realizowało szereg działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa i edukacji dla bezpieczeństwa.

Tegoroczne projekty to: budowa inteligentnych przejść dla pieszych z punktowymi elementami odblaskowymi zamontowanymi w jezdni (Gmina Skarżysko-Kamienna), podniesienie bezpieczeństwa pieszych (Gmina Mirzec), radiowa szkoła przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym „Bezpiecznie, czyli jak” (Radio eM Kielce), bezpieczeństwo podczas meczów piłkarskich (Stowarzyszenie Aktywna Kraina),

„Akademia bezpieczeństwa” poprawiająca bezpieczeństwo w szkołach (Stowarzyszenie Aktywności Zawodowej „Passa”), Świętokrzyska Koalicja Seniorów (Stowarzyszenie Bezpieczny Powiat Starachowicki) oraz kampania edukacyjno-informacyjna „Bielnińskie Społeczeństwo promuje bezpieczeństwo” (Gmina Bieliny).

Wsparcie dla samorządów

Promesy na zadania związane z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych wręczyła wojewoda Agata Wojtyszek świętokrzyskim samorządowcom. Rządowa dotacja to ponad 7 milionów złotych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przeznaczyło dla 16 samorządów naszego regionu 6 740 000 zł na odbudowę dróg oraz 355 000 zł na zabezpieczenie wąwozu lessowego. Środki te zostaną wykorzystane na wykonanie 29 zadań związanych z przebudową bądź remontem dróg gminnych i powiatowych uszkodzonych w wyniku klęsk żywiołowych oraz zadanie dotyczące wąwozu lessowego. Odbudowanych zostanie około 15 km dróg.

W 2018 r. – łącznie z wymienionymi promesami – województwo świętokrzyskie otrzymało rządowe wsparcie w wysokości prawie 94 milionów złotych. Pieniądze przeznaczone na dofinansowanie 350 zadań, których wartość kosztorysowa wynosi około 115 mln zł. Siedem samorządów naszego województwa otrzymało ponadto w tym roku prawie 2 mln 600 tys. zł na zabezpieczenie dna wąwozów lessowych. Podczas spotkania w urzędzie wojewódzkim wojewoda podpisała również umowę z samorządem Piekoszowa w ramach Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej. Inwestycja dotycząca przebudowy drogi

gminnej w Zajączkowie zostanie dofinansowana w wysokości ponad 560 tys. zł. Zawarte zostały też umowy na zadania związane z usuwaniem skutków niekorzystnych zjawisk atmosferycznych: z powiatem kazimierskim oraz gminą Bogoria. Rządowe dofinansowanie – blisko 5 milionów złotych – otrzyma także powiat kielecki w ramach Programu na rzecz konkurencyjności regionów poprzez wsparcie lokalnej infrastruktury drogowej.

Pomoc dla rolników

Sytuacja związana z klęską suszy w regionie oraz formy pomocy rządowej dla osób poszkodowanych przez tegoż zjawiska atmosferyczne były tematem konferencji wojewody Agaty Wojtyszek.

W województwie świętokrzyskim pracowało osiemdziesiąt komisji, których zadaniem była weryfikacja strat w uprawach rolników spowodowanych suszą. Komisje przygotowały ponad 7,5 tysiąca protokołów, z tego blisko połowa to wnioski, gdzie straty dla rolników wynoszą ponad trzydzieści procent. Szacunkowa wartość strat wynosi około 80 milionów złotych. Wnioski dotyczące strat rolnicy mogą składać w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W pierwszej kolejności pomoc skierowana jest do rolników, których szkody wynoszą powyżej siedemdziesięciu procent. Dopłata do jednego hektara dla rolnika będzie wynosiła 1 000 złotych. W gospodarstwach, gdzie straty wynoszą od trzydziestu do siedemdziesięciu procent dopłaty wyniosą 500 złotych do jednego hektara.

Podczas spotkania wojewoda poinformowała także o nowym Funduszu Dróg Samorządowych. Nabór wniosków do Funduszu prowadzony będzie przez wojewodów. W latach 2019-2028 na drogowe inwestycje rząd przeznaczy 36 miliardów złotych. - Z naszych wyliczeń wynika, że do regionu może wpłynąć 200 milionów złotych, aby skierować te środki na budowę dróg gminnych czy powiatowych – mówiła Agata Wojtyszek.

Ludzie naszego regionu

Aleksander Patkowski

„Od poznania swojego regionu do poznania swojego kraju” – takie hasło głosił współtwórca polskiego regionalizmu, miłośnik Ziemi Sandomierskiej, nasz znakomity krajoznawca i ceniony pedagog. Aleksander Patkowski urodził się 4 marca 1890 roku w Ożarowie. Uczęszczał do progimnazjum w Sandomierzu, świadectwo dojrzałości uzyskał w 1908 r. w stolicy, a na Uniwersytecie Lwowskim studiował

filologię klasyczną oraz filologię polską. Studia polonistyczne i anglistyczne kontynuował na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po wybuchu I wojny światowej wstąpił w szeregi legionistów Józefa Piłsudskiego, stan zdrowia nie pozwolił mu jednak na wojskową służbę.

Fascynowała go praca pedagogiczna. Wrócił do Sandomierza, gdzie współorganizował prywatne polskie gimnazjum i pracował w Powiatowej Straży

Obywatelskiej. „Ileż najrozmaitszych spraw, ile tematów i zagadnień interesowało go bezpośrednio i żywo! Oświata i wychowanie, krajoznawstwo i regionalizm, literatura, historia i sztuka, sztuka ludowa i gwaroznawstwo, socjologia i etnografia, samorząd i spółdzielczość, a przede wszystkim Sandomierz, Sandomierskie i Góry Świętokrzyskie...” – czytamy we wspomnieniowym artykule na łamach czasopisma krajoznawczego „Ziemia”.

Aleksander Patkowski był współredaktorem wielu pism i prac zbiorowych, m.in. „Polskiej Oświaty Pozaszkolnej”, „Ziemie” czy wydanego w 1931 roku „Pamiętnika Świętokrzyskiego”. Swemu ukochanemu Sandomierzowi poświęcił świetną monografię „Sandomierz - Góry Świętokrzyskie”, wydaną w ramach popularnego cyklu „Cuda Polski”. Był członkiem redakcji „Słownika Geograficznego Polski”. Działal w Komitecie Obrony Puszczy Jodłowej, dzięki któremu utworzono w Łysogórach park przyrody im. Stefana Żeromskiego. Przyczynił się do reaktywowania sandomierskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Organizował w Sandomierzu Wakacyjne Kursy Uniwersyteckie, przekształcone później w Powszechny Uniwersytet Regionalny. Podróżował do europejskich krajów, gdzie zbierał materiały do pracy „Ruch regionalistyczny w Europie”, wydanej pod jego redakcją.

Do wybuchu II wojny pracował jako radca w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Podczas okupacji prowadził tajne nauczanie. Szczególnie znana była troska Aleksandra Patkowskiego o nasze dziedzictwo i wartości kulturalne. „Chciał je wydobyć na światło, gdzie były zapomniane albo mało znane; chciał pokazać i jednocześnie zachęcić do dalszych twórczych poczyniń – indywidualnych i zbiorowych. By w ten sposób dorobek nasz pod tym względem wzbogacać i pomnażać”. W styczniu 1941 roku został aresztowany przez Niemców i uwięziony na Pawiaku. Przewieziony do obozu koncentracyjnego w Auschwitz, zmarł tam 22 marca 1942 roku. [JK]

Świętokrzyska дума

Ludwikówka

„Szabla należała do broni białej, czyli siecznej, za pomocą której Polacy odnosili wiele zwycięstw. Stała się więc ukochaną bronią narodu, którą rycerz polski oddawał w boju jeno razem z życiem. Stosunek, jaki zachodził między Polakiem a jego szablą, nie powtarza się u innych narodów” – pisał Zygmunt Gloger. Kielce mogą poszczycić się słynną „Ludwikówką”, szablą kawaleryjską wzór 34, która stała się jednym z symboli walk Września 1939 roku. Ów znakomity oręż wytwarzała nasza Huta Ludwików.

Szabla została zatwierdzona jako obowiązująca w sierpniu 1935 r. Model został opracowany przez Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Warszawie. „W 1935 roku Ministerstwo Spraw Wojskowych wezwało przedstawiciela Huty do Warszawy. W ministerstwie oświadczone o postanowieniu powierzenia Hucie Ludwików produkcji bojowych szabel kawaleryjskich. Jako warunek postawiono produkcję 2000 szabel rocznie” – napisał Władysław Koterski-Spalski na łamach „Rocznika Muzeum Świętokrzyskiego”. Kielecka Huta Ludwików przyjmowała wcześniej zamówienia dla potrzeb wojska: produkowano hełmy bojowe, kuchnie polowe czy wozy taborowe. Szabel jednak jeszcze nie wytwarzano. Zakupiono zatem walcarkę w fabryce w Solingen, a odpowiednią stal otrzymano od metalurgów z Huty Baildon. Sam sposób obróbki mechanicznej i termicznej opracowano na miejscu. W efekcie powstała wyśmienita szabla bojowa. Pierwsza partia „Ludwikówek” została wyprodukowana przypuszczalnie między kwietniem a październikiem 1936 r.

Słynna szabla II RP poddawana była rygorystycznym testom kontrolnym. Jak wyliczał Koterski-Spalski, m.in. spuszczano głównię z wysokości 2 m na blachę stalową grubości 2 mm (blacha musiała zostać przebita bez uszkodzenia ostrza), pięciokrotnie (bez uszkodzenia ostrza) przecięty musiał zostać pręt stalowy o średnicy 5 mm, broń musiała także przejść próbę na uderzenie płazem: silne uderzenia grzbietem i płazem szabli w obły pień z twardego drewna, bez pęknięcia okładzin i nadwężenia brzeszczotu czy próbę na zgicie. W kieleckie szable uzbrojono jednostki polskiej kawalerii. Na ilustracji: „Ludwikówka” na kartce Pocztu Polskiej wydanej z okazji XXIV Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego (proj. Adam Kowalewski). [JK]

Rubryki sprzed lat

Wrześniowe zapiski

Ojeżdźcie byłych uczniów gimnazjum kieleckiego z lat 1870-1904 szeroko pisała „Gazeta Kielecka” we wrześniu 1924 r. „Szczególnie ujmuje serca zjazd uczniów tego pięćdziesięciolecia właśnie w Kielcach, unieśmiertnionych przez pamiętną opowieść o wrażliwych zabiegach nad zabiciem duszy polskiego dziecka” – napisał redaktor gazety, nawiązując do „Szyfowych prac” Stefana Żeromskiego. Zjazd odbył się 7 i 8 września. Rozpoczął się „uroczystym nabożeństwem w Katedrze celebrowanym przez ks. inf. Czerkiewicza. Piękne kazanie wygłosił sędziwy, czcigodny ks. infułat Czerwiński, długoletni prefekt b. gimnazjum. (...) Zwiedzono gmach b. gimnazjum, gdzie p. Badzian dokonał bardzo dobrego zdjęcia fotograficznego uczestników, którzy następnie przeszli do Resursy Obywatelskiej na zebranie korporacyjne zaszczycone przybyciem pana wojewody Mantuffla”. W spotkaniu wzięło udział 154 przybyłych gości. „Zagał

na swe środki okazałością. Uroczystość poświęcenia sztandaru sławnego 2 p. p. Leg. miała miły charakter i wypadła ładnie, uświetniona zaszczytną obecnością Głowy Państwa, co w kronikach swych prastarych dumnie sobie Pińczów zapisał” – czytamy. „W planie podróży w tamtą stronę leżało tylko krótkie zatrzymanie się Pana Prezydenta w samych Kielcach dla spożycia śniadania u Pana Wojewody w ścisłym gronie świty. Miasto mogło więc witać gościa jedynie samorządnie podczas przejazdu ulicami. Na ul. Kościuszki przed domem p. Wojewody szpalet tworzyło wojsko, a od bramy przez dziedziniec aż do drzwi pałacu – harcerze. (...) W powrotnej drodze również w tych samych warunkach odbył się podwieczorek u p. Wojewody, ale już w szerszym gronie zaproszonych, celem przedstawienia Panu Prezydentowi wyższych urzędników kieleckich i kierowników szkół państwowych”.

Prezydent S. Artwiński i wojewoda W. Dziadosz

i przewodniczył Bolesław Markowski, wiceminister skarbu. W prezydium honorowym zasiadli najstarsi wiekiem: ks. prefekt Czerwiński, radca Bzowski, redaktor Czarnowski, Wł. Czaplicki i ks. prefekt Gawroński. W prezydium: red. Zygmunt Wasilewski, dyr. J. Zydler, inż. T. Ruśkiewicz, rej. P. Borkowski, mec. Nawroczyński i prok. Frycz”. Podczas obrad omówiono szereg projektów, postanowiono utworzyć Koło Kielczan, a także „odczytano wiele telegramów i listów od kolegów kielczan, którzy na zjazd przybyć nie mogli, między innymi z prawdziwym żalem przyjęto list od Stefana Żeromskiego, jednego z inicjatorów Zjazdu, który nie przybył z powodu choroby”. „Przez cały czas obecności czcigodnych gości całemu miastu udzielił się nastrój jakiś świąteczny i uroczysty. Odczuwaliśmy to z całą naszą świadomością, że w mury miasta zjechali ci, którzy wychowani wśród innych niż my warunków, którym połowa przynajmniej życia zesła na ustawicznej walce i czuwaniu, na tęsknym wyczekiwaniu wśród ruin na to, co myśmy jakby za darmo otrzymali” – czytamy w „Gazecie Kieleckiej”.

Prezydent RP Stanisław Wojciechowski udał się do Pińczowa, gdzie był honorowym gościem uroczystości przekazania sztandaru 2. Pułkowi Piechoty Legionów. W drodze ze Spały odwiedził na krótko Kielce, o czym informowała „Gazeta Kielecka” z 28 września 1924 r. „Pińczów wystąpił z wielką jak

„Kielce mają nowego prezydenta!” – z entuzjazmem relacjonowała „Gazeta Kielecka” zebranie wyborcze Rady Miejskiej z 29 września 1934 r. „W głosowaniu bierze udział 33 radnych. Prezydentem miasta zostaje obrany 29 głosami Stefan Artwiński. Wybór wita sala hucznymi oklaskami. Orkiestra przed gmachem magistratu gra Pierwszą Brygadę. Prezydent Artwiński, wyraźnie wzruszony, dziękuje Radzie za wybór. (...) Do zebranej na Placu Marszałka Piłsudskiego ludności przemówił w krótkich słowach nowoobрани prezydent zapewniając, że tak jak dotąd pracował, pracować będzie dla dobra Ojczyzny i miasta”. Stefan Artwiński był prezydentem Kielc do 1939 r., z powodzeniem zabiegał o umieszczenie w Kielcach części inwestycji COP, zorganizował Komitet Gospodarczego Odrodzenia Miasta. Po wybuchu wojny organizował pomoc dla uchodźców i najbardziej potrzebujących mieszkańców, działał także w konspiracyjnej organizacji „Orzeł Biały”. Został zamordowany przez Niemców w listopadzie 1939 r.

Sprawdźmy jeszcze, co niegdyś działo się z „kielecką” flotą handlową. W rubryce „Pozycje naszych statków” dziennik „Słowo Ludu” z 28 września 1963 r. informował, że: „Ss. Kielce w Szczecinie – remont; ms. Wiślica w Dakarze, skąd 30.9 wyjdzie do Abidjanu; ss. Huta Ostrowiec w Tema, skąd 28.9 wyjdzie do Dakaru. Ms. Wiślica i ss. Huta Ostrowiec około 2.10 spotkają się w Zatoce Gwinejskiej”. [JK]

Wędrowcowe smaki

Zapiekane maślaki. Na to grzybowe danie potrzebujemy prawie kilogram świeżych maślaków: obranych ze skórki, z przyciętymi ogonkami. Do tego masło, ze 2 średnie cebule, 2 pomidory, starty żółty ser oraz natka pietruszki. Drobną pokrojoną cebulę podsmażyć na maśle, dodać maślaki, posolić i dusić do niemal całkowitego odparowania sosu. Następnie włożyć grzybki kapeluszami do góry do żaroodpornego naczynia posmarowanego masłem. Posypać maślaki zieloną pietruszką i starym serem. Dookoła grzybów ułożyć części pomidorów: posolone i popieprzone. Włożyć do piekarnika i zapiekać do chwili, aż ser na grzybach zacznie się rumieć. Do jedzenia bezpośrednio po wyjęciu z piekarnika.

Panierowane kabaczki. Kabaczek obrać ze skórki i pokroić na niezbyt grube plasterki. Posolić i odłożyć na 10-15 minut (aby puścił sok). Każdy plasterzek otoczyć w mące i smażyć na gorącym oleju lub oliwie. Położyć na papierowym ręczniku, by odsączyć tłuszcz. Rozbić jedno lub dwa jajka, podzielić na połowy – do jednej dodać utarty żółty ser i posiekaną natkę pietruszki. Tą masą smarować plasterki kabaczka i kłaść na nim drugi. Zlepione po dwa maczać w drugiej połowie jajka, otaczać w tartej bułce i ponownie smażyć z obu stron. Wcześniej przygotować sos do kabaczka (aby zdążył się nieco „przegryźć”): zsiadłe mleko (lub kefir) wymieszać z rozartym z solą ząbkami (lub ząbkami – jak kto lubi) czosnku, posiekanym koperkiem i mielonymi włoskimi orzechami.

Kielecki rybny przysmak. Składniki to: 1 kg karpia, 20 dag pieczarek, 1 średni kalafior, 30 dag ugotowanej fa-

solki szparagowej, 1 żółtko, natka pietruszki, łyżka masła, olej, sok z połowy cytryny, sól, pieprz. Rybę sprawić, opłukać i pokrajać na drobne kawałki. Pieczarki i fasolkę także pokrajać, kalafior opłukać i podzielić na różyczki. Do płaskiego rondla wlać olej i układać warstwami osoloną rybę, fasolkę, pieczarki i kalafior. Całość skropić wodą, dodać masło i dusić na płycie lub w piekarniku. Gdy wszystko będzie już miękkie, doprawić solą, pieprzem i sokiem z cytryny, a sos zaciągnąć surowym żółtkiem (ten przepis pochodzi z książki „Kuchnia regionalna wczoraj i dziś”, Warszawa 1978).

Selerowe krążki. Duży seler (lub dwa mniejsze), łyżka maki, 3 jajka, nieco mleka, kilka łyżek tartej bułki, olej, masło, 30 dag pieczarek, średnia cebula, sól, pieprz, śmietana, natka pietruszki, starty żółty ser. Seler obrać, pokrajać w krążki o grubości około 1 cm. Pieczarki pokrajać w paski, podsmażyć na oleju z posiekaną cebulą, przyprawić do smaku solą i pieprzem. Dwa jajka rozmieszać ze śmietaną, zalać pieczarki, podgrzać tylko tyle, aby jajka niecałkowicie się ścięły. Krążki selera oprószyć solą, otoczyć w mące i z jednej strony umaczać w jajku (tym pozostałym) i tartej bułce. Ułożyć zapanierowaną warstwę na blasze – posmarowanej masłem lub wyłożonej papierem do pieczenia. Na tak przygotowane krążki selera rozłożyć po łyżce pieczarkowej masy, wygładzić powierzchnię, posypać tartą bułką wymieszaną ze startym żółtym serem. Zapiekać w gorącym piekarniku przez jakieś 20 minut.

Palcem po mapie

Tak wyglądał region świętokrzyski na mapie z 1662 roku. Pochodzi ona z wydanego w Londynie atlasu angielskiego kartografa i historyka Johna Speeda „Prospect of the most famous parts of the world”. To piękny, ręcznie kolorowany miedzioryt (miniaturka całości w rogu), z wyraźnie zaznaczonymi miejscami, które w tamtych czasach autorzy mapy zaliczyli do najważniejszych. Atrakcyjna grafika, zatytułowana „A newe mape of Poland”, pochodzi ze zbiorów Biblioteki Narodowej / Polona. [JK]